

ИНСТИТУТ ЗА ЈАВНО ЗДРАВЉЕ СРБИЈЕ
„Др МИЛАН ЈОВАНОВИЋ БАТУТ”
ЦЕНТАР ЗА ХИГИЈЕНУ И ХУМАНУ ЕКОЛОГИЈУ

ЗДРАВСТВЕНА ИСПРАВНОСТ
ПРЕДМЕТА ОПШТЕ УПОТРЕБЕ
У РЕПУБЛИЦИ СРБИЈИ У 2012. ГОДИНИ

Београд, 2013. година

САДРЖАЈ

1 УВОД.....2

2 МЕТОД ПРИКУПЉАЊА ПОДАТАКА2

**3 РЕЗУЛТАТИ КОНТРОЛЕ ЗДРАВСТВЕНЕ ИСПРАВНОСТИ ПРЕДМЕТА
ОПШТЕ УПОТРЕБЕ У РЕПУБЛИЦИ СРБИЈИ У 2012. ГОДИНИ3**

3.1.РЕЗУЛТАТИ КОНТРОЛЕ МИКРОБИОЛОШКЕ ИСПРАВНОСТИ ПРЕДМЕТА
ОПШТЕ УПОТРЕБЕ3

3.2.РЕЗУЛТАТИ КОНТРОЛЕ ФИЗИЧКО-ХЕМИЈСКЕ ИСПРАВНОСТИ ПРЕДМЕТА
ОПШТЕ УПОТРЕБЕ3

4 ЗАКЉУЧАК5

ПРИЛОГ I

РЕЗУЛТАТИ КОНТРОЛЕ ЗДРАВСТВЕНЕ ИСПРАВНОСТИ ПРЕДМЕТА ОПШТЕ
УПОТРЕБЕ У РЕПУБЛИЦИ СРБИЈИ У 2012. ГОДИНИ

ПРИЛОГ II

КОНТРОЛА ЗДРАВСТВЕНЕ ИСПРАВНОСТИ ПРЕДМЕТА ОПШТЕ
УПОТРЕБЕ У 2012. ГОДИНИ

1 УВОД

На основу Закона о здравственој исправности предмета опште употребе („Службени гласник РС“, бр. 92/2011), Закона о здравственој заштити („Службени гласник РС“, бр. 107/2005, 72/2009, 88/2010, 99/2010) и Програма јавног здравља у функцији института и завода за јавно здравље, у Републици Србији се континуирано обавља контрола, прикупљају подаци и прати стање здравствене исправности предмета опште употребе.

Наведена контрола као јавно-здравствена контрола, односно као систематска контрола, контрола по хигијенско-епидемиолошким индикацијама и контрола при увозу се, на територији Републике Србије, обавља у организацији и заједничким радом Сектора за инспекцијске послове Министарства здравља и института и завода за јавно здравље. Контрола обухвата узорковање предмета опште употребе од стране овлашћених лица (а по Упутству о начину узимања узорака за вршење анализа и суперанализа намирница и предмета опште употребе „Службени лист СФРЈ“, бр.60/1978), лабораторијско испитивање на параметре здравствене исправности, издавање мишљења о здравственој исправности (инспекцијској служби и власнику производа) и периодично достављање података надлежној институцији.

Прикупљени подаци из ове области омогућавају остваривање следећих циљева:

- праћење и проучавање физичко-хемијске и микробиолошке исправности предмета опште употребе, у циљу обезбеђења и унапређења њиховог квалитета, и заштите здравља потрошача;
- оцену спровођења прописаног система контроле предмета опште употребе у Републици Србији;
- унапређивање норматива којима ће се гарантовати заштита здравља становника Србије.

2 МЕТОД ПРИКУПЉАЊА ПОДАТАКА

Од децембра месеца 2011. године прикупљање података о здравственој исправности предмета опште употребе се на територији Републике Србије обавља по јединственој методи прописаној од стране Института за јавно здравље Србије „Др Милан Јовановић Батут“.

Према Закону о здравственој исправности предмета опште употребе („Службени гласник РС“, бр. 92/2011) „здравствена исправност предмета опште употребе јесте исправност у погледу декларације, састава, сензорских својстава, врсте и садржаја штетних материја, микробиолошке исправности, као и могућности штетног утицаја на здравље људи и животну средину, у складу са овим законом и другим прописима“.

Како се до доношења подзаконских аката, на основу овлашћења из Закона о здравственој исправности предмета опште употребе („Службени гласник РС“, бр. 92/2011) примењују прописи донети на основу Закона о здравственој исправности животних намирница и предмета опште употребе („Службени лист СФРЈ“, бр. 53/1991, 24/1994, 28/1996, 37/2002 и „Службени гласник РС“, бр. 79/2005 и 101/2005), и Закона о здравственом надзору над животним намирницама и предметима опште употребе

(„Службени гласник РС“, бр. 48/1977, 29/1988, 44/1991, 53/1993, 48/1994 и 101/2005), ако нису у супротности са одредбама овог Закона, прикупљање података о здравственој исправности предмета опште употребе на територији Републике Србије је усклађено и са одредбама Правилника о условима у погледу здравствене исправности предмета опште употребе који се могу стављати у промет („Службени лист СФРЈ“, бр. 26/1983, 61/1984, 56/1986, 50/1989, 18/1991).

У складу са Законом о здравственој исправности предмета опште употребе („Службени гласник РС“, бр. 92/2011), институти и заводи за јавно здравље на територије Републике Србије су током 2012. године достављали Институту за јавно здравље Србије резултате обављених лабораторијских испитивања предмета опште употребе.

Достављени подаци су обухватили податке о физичко-хемијској и микробиолошкој контроли предмета опште употребе домаћег порекла и из увоза. Контролом је обухваћено седам група предмета опште употребе и то: посуђе и прибор за животне намирнице, амбалажу за животне намирнице, дечије играчке, средства за одржавање личне хигијене, негу и улепшавање лица и тела, средства за одржавање чистоће у домаћинству, дуванске прерађевине и остале предмете опште употребе.

У оквиру контроле микробиолошке исправности предмета опште употребе прикупљани су подаци о броју прегледаних и броју неисправних узорака (укупно, према пореклу и према врстама производа) и броју неисправних узорака (укупно, према пореклу и према врстама производа) због налаза дефинисаних Правилником о условима у погледу здравствене исправности предмета опште употребе који се могу стављати у промет („Службени лист СФРЈ“, бр. 26/1983, 61/1984, 56/1986, 50/1989, 18/1991).

У оквиру контроле физичко-хемијске исправности предмета опште употребе прикупљени су подаци о броју прегледаних и броју неисправних узорака (укупно, према пореклу и према врстама производа), и броју прегледаних и броју неисправних узорака домаћег порекла и из увоза у погледу: визуелног прегледа, провере декларације, састава, рН вредности, укупне миграције, специфичне миграције, садржаја олова, кадмијума, живе, арсена, хрома, никла, мангана, пестицида, конзерванаса, омекшивача и осталих параметара испитивања.

Тумачење резултата микробиолошке и физичко-хемијске исправности предмета и опште употребе извршено је у складу са одредбама Закона о здравственој исправности предмета опште употребе („Службени гласник РС“, бр. 92/2011) и Правилника о условима у погледу здравствене исправности предмета опште употребе који се могу стављати у промет („Службени лист СФРЈ“, бр. 26/1983, 61/1984, 56/1986, 50/1989, 18/1991).

3 РЕЗУЛТАТИ КОНТРОЛЕ ЗДРАВСТВЕНЕ ИСПРАВНОСТИ ПРЕДМЕТА ОПШТЕ УПОТРЕБЕ У РЕПУБЛИЦИ СРБИЈИ У 2012. ГОДИНИ

Извештаје о здравственој исправности предмета опште употребе у 2012. години су доставили сви институти и заводи за јавно здравље са територије Републике Србије.

На основу података достављених од стране института и завода, и података о контроли узорака предмета опште употребе обављеној у Институту за јавно здравље

Србије, сачињен је Годишњи извештај за 2012. годину. С обзиром на прописан начин прикупљања података и видове контроле, у извештају су посебно приказани подаци о микробиолошкој, а посебно о физичко-хемијској контроли предмета опште употребе.

3.1 РЕЗУЛТАТИ КОНТРОЛЕ МИКРОБИОЛОШКЕ ИСПРАВНОСТИ

На територији Републике Србије је у мрежи института и завода у 2012. години контроли микробиолошке исправности подвргнуто 4502 узорка предмета опште употребе, од чега 2470 узорака домаћег порекла (54,86%) и 2032 узорака из увоза (45,14%).

Од укупног броја микробиолошки контролисаних узорака, неисправно је било 58 узорака (1,29%), од чега је 35 узорака потицало из домаће производње (1,41%) и 23 узорка из увоза (1,13%).

Највећи проценат микробиолошке неисправности утврђен је у следећим групама предмета опште употребе: посуђе и прибор за животне намирнице (3,63%), осталим предметима опште употребе (1,76%), и средствима за одржавање личне хигијене, негу и улепшавање лица и тела (1,49%).

Међу предметима опште употребе који су потицали из увоза, највећи проценат микробиолошки неисправних узорака утврђен је средствима за одржавање личне хигијене, негу и улепшавање лица и тела (1,84%).

3.2 РЕЗУЛТАТИ КОНТРОЛЕ ФИЗИЧКО-ХЕМИЈСКЕ ИСПРАВНОСТИ

У Републици Србији је у 2012. години је у лабораторијама института и завода за јавно здравље и Института за јавно здравље Србије, на физичко-хемијску исправност испитано 9055 узорака предмета опште употребе, од чега је 3670 узорака потицало из домаће производње (40,53%), а 5385 (59,47%) из увоза.

Највећи број узорака предмета опште употребе подвргнут је испитивању садржаја олова (7219), визуелном прегледу (7027), испитивању садржаја кадмијума (5867), арсена (5735) и хрома (5195).

Од укупног броја физичко-хемијски контролисаних узорака, неисправно је било 174 узорка (1,92%), односно 83 узорка из домаће производње (2,26%) и 91 узорак из увоза (1,69%).

Поједине врсте предмета опште употребе показивале су високу физичко-хемијску исправност:

1. посуђе и прибор за животне намирнице 9,14%
2. дечије играчке 5,66 %
3. средства за одржавање чистоће у домаћинству из домаће производње 2,12%
4. посуђе и прибор за животне намирнице 4,22%
5. дечије играчке 7,73 %
6. средства за одржавање личне хигијене, негу и улепшавање лица и тела из увоза 2,10%

Најчешћи узроци неисправности предмета опште употребе домаће производње били су:

1. присуство/повећан садржај омекшивача (2,08%)
2. неодговарајућа декларација (2,00%)
3. повећана укупна миграција (1,19%)

Најчешћи узроци неисправности предмета опште употребе из увоза били су:

1. присуства/повећаног садржаја омекшивача (2,08%)
2. неодговарајућа декларација (2,00%)
3. повећана укупна миграција (1,19%)

4 ЗАКЉУЧАК

Годишњи извештај о здравственој исправности предмета опште употребе за територију Републике Србије за 2012. годину је сачињен на основу појединачних извештаја достављених од стране института и завода за јавно здравља. При обради података у обзир су узети и подаци о узорцима контролисаним у Институту за јавно здравље Србије, који су рађени на захтев санитарних и тржишних инспектора, и власника производа.

Приказани подаци се односе на остварени обим службене контроле у мрежи института и завода, и стање здравствене исправности предмета опште употребе домаћег порекла и из увоза.

Обим физичко-хемијске контроле предмета опште употребе обављеној у мрежи института и завода је у 2012. години, у односу на 2011. годину смањен за 7,83%, док је у односу на 2010. годину мањи за 26,46%. Укупан број микробиолошки контролисаних предмета опште употребе у мрежи института и завода је у 2012. години мањи за 11% у односу на 2011. годину, док је у односу на 2010. годину мањи за 23,37%.

Врста прегледа предмета опште употребе	Број контролисаних узорак по годинама		
	2010	2011	2012
Микробиолошки преглед	5875	5058	4502
Физичко-хемијски преглед	12313	9824	9055

Резултати контроле здравствене исправности предмета опште употребе домаћег порекла су показали да је микробиолошка неисправност утврђена код 3,63% контролисаних узорак посуђа и прибора за животне намирнице, 0,78% амбалаже за животне намирнице, 1,48% средстава за одржавање личне хигијене, негу и улепшавање лица и тела, 1,49% средстава за одржавање хигијене у домаћинству, и 1,76% предмета опште употребе из групе остало.

Контрола здравствене исправности предмета опште употребе из увоза је показала да је микробиолошка неисправност утврђена код 1,84% контролисаних

узорака средстава за одржавање личне хигијене, негу и улепшавање лица и тела и 0,30% предмета опште употребе из групе остало.

Контрола здравствене исправности предмета опште употребе домаћег порекла је такође показала да је физичко-хемијска неисправност утврђена код 9,14% контролираних узорака посуђа и прибора за животне намирнице, 0,52% амбалаже за животне намирнице, 5,66% узорака дечијих играчака, 1,11% средстава за одржавање личне хигијене, негу и улепшавање лица и тела, 2,12% средстава за одржавање хигијене у домаћинству, и 6,04% предмета опште употребе из групе остало.

Контрола здравствене исправности предмета опште употребе из увоза је показала да је физичко-хемијска неисправност утврђена код 4,22% контролираних узорака посуђа и прибора за животне намирнице, 0,63% амбалаже за животне намирнице, 7,73% узорака дечијих играчака, 2,10% средстава за одржавање личне хигијене, негу и улепшавање лица и тела, 0,38% дуванских прерађевина, и 0,37% предмета опште употребе из групе остало.

Контрола здравствене исправности намирница и предмета опште употребе се у појединим окрузима обављала у веома скромном обиму.

ПРИЛОГ I

**РЕЗУЛТАТИ КОНТРОЛЕ ЗДРАВСТВЕНЕ ИСПРАВНОСТИ ПРЕДМЕТА ОПШТЕ
УПОТРЕБЕ У РЕПУБЛИЦИ СРБИЈИ У 2012.ГОДИНИ**

ТАБЕЛА 1. Број контролисаних узорака предмета опште употребе

Врста прегледа	Број контролисаних узорака
Микробиолошки преглед	4502
Физичко-хемијски преглед	9055

ТАБЕЛА 2. Број контролисаних узорака предмета опште употребе према пореклу узорака

Порекло узорака	Микробиолошки преглед		Физичко-хемијски преглед	
	Број узорака	%	Број узорака	%
Домаћа производња	2470	54,86	3670	40,53
Увоз	2032	45,14	5385	59,47
Прегледани узорци	4502	100	9055	100

ТАБЕЛА 3. Неисправност узорака предмета опште употребе према врстама прегледа

Врста прегледа	Број прегледаних узорака	Број неисправних узорака	% неисправних узорака
Микробиолошки преглед	4502	58	1,29
Физичко-хемијски преглед	9055	174	1,92

ТАБЕЛА 4. Микробиолошка неисправност предмета опште употребе према пореклу

Порекло предмета опште употребе	Број контролисаних узорака	Број неисправних узорака	% неисправних узорака
Домаћа производња	2470	35	1,41
Увоз	2032	23	1,13
Прегледани узорци	4502	58	1,29

ТАБЕЛА 5. Физичко-хемијска неисправност предмета опште употребе према пореклу

Порекло предмета опште употребе	Број прегледаних узорака	Број неисправних узорака	% неисправних узорака
Домаћа производња	3670	83	2,26
Увоз	5385	91	1,69
Прегледани узорци	9055	174	1,92

ТАБЕЛА 6. Број и % неисправних узорака предмета опште употребе контролираних на параметре физичко-хемијске исправности

Параметри испитивања	Узорци домаћег порекла			Узорци из увоза			УКУПНО		
	Број контр	Број несп	% несп	Број контр	Број несп	% несп	Број контр	Број несп	% несп
Визуелни преглед	2763	20	0,72	4264	18	0,42	7027	38	0,54
Провера декларације	1202	24	2,00	1168	34	2,91	2370	58	2,45
Састав	924	4	0,43	1004	7	0,70	1928	14	0,73
pH	1628	10	0,06	1284	1	0,08	2912	11	0,38
Укупна миграција	1341	16	1,19	2184	4	0,18	3525	20	0,57
Специфична миграција	440	2	0,45	453	5	1,10	893	7	0,78
Олово	2513	5	0,20	4706	15	0,32	7219	20	0,28
Кадмијум	2282	2	0,09	3585	7	0,19	5867	9	0,15
Жива	2044	0	0	3002	0	0	5046	0	0
Арсен	2151	3	0,14	3845	6	0,16	5735	9	0,16
Хром	1600	2	0,12	3595	14	0,39	5195	16	0,31
Никл	832	0	0	2483	11	0,44	3315	11	0,33
Манган	265	0	0	623	9	1,44	888	9	1,01
Пестициди	125	0	0	595	0	0	720	0	0
Конзерванси	482	2	0,41	567	3	0,53	1049	5	0,48
Омекшивачи	96	2	2,08	254	3	1,18	350	5	1,43
Остало	1741	21	1,21	2998	24	0,80	4739	45	0,95

ТАБЕЛА 7. Микробилошка неисправност узорака изражена у процентима по врстама и пореклу предмета опште употребе

Врсте предмета опште употребе	% неисправних узорака	
	Домаћа производња	Увоз
Посуђе и прибор за животне намирнице	3,63	/
Амбалажа за животне намирнице	0,78	/
Дечије играчке	0	/
Средства за одржавање личне хигијене, негу и улепшавање лица и тела	1,48	1,84
Средства за одржавање чистоће у домаћинству	1,49	/
Дуванске прерађевине	/	/
Остало	1,76	0,30
Прегледани узорци	1,42	1,31

ТАБЕЛА 8. Физичко-хемијска неисправност узорака изражена у процентима по врстама и пореклу предмета опште употребе

Врсте предмета опште употребе	% неисправних узорака	
	Домаћа производња	Увоз
Посуђе и прибор за животне намирнице	9,14	4,22
Амбалажа за животне намирнице	0,52	0,63
Дечије играчке	5,66	7,73
Средства за одржавање личне хигијене, негу и улепшавање лица и тела	1,11	2,10
Средства за одржавање чистоће у домаћинству	2,12	/
Дуванске прерађевине	/	0,38
Остало	6,04	0,37
Прегледани узорци	2,26	1,69

ПРИЛОГ II
КОНТРОЛА ЗДРАВСТВЕНЕ ИСПРАВНОСТИ ПРЕДМЕТА ОПШТЕ
УПОТРЕБЕ У 2012. ГОДИНИ – табеларни приказ

Табела 1. ЗДРАВСТВЕНА ИСПРАВНОСТ ПРЕДМЕТА ОПШТЕ УПОТРЕБЕ ДОМАЋЕ ПРОИЗВОДЊЕ

Групе предмета опште употребе			ФИЗИЧКО-ХЕМИЈСКА ИСПРАВНОСТ																МИКРОБИОЛОШКА ИСПРАВНОСТ		
			број прегледаних узорака по параметрима																		
			број прегледаних узорака	визуелни преглед	провера декларације	састав	pH	укупна миграција	специфична миграција	метали и неметали							пестициди	конзерванси		омекшивачи	остало
										олово	кадмијум	жива	арсен	хром	никл	манган					
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19			
1	Посуђе и прибор за животне намирнице	укупно	175	140	41	11	1	93	40	157	153	64	61	113	53	61	0	3	14	105	110
		не одговара	16	1	3	2	0	5	1	3	2	0	2	1	0	0	0	2	0	4	4
2	Амбалажа за животне намирнице	укупно	954	808	102	343	55	478	262	862	712	581	737	633	151	169	3	15	30	717	641
		не одговара	5	2	1	0	0	1	1	2	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	5
3	Дечје играчке	укупно	106	26	13	1	0	4	8	41	37	40	38	37	9	0	0	45	9	45	1
		не одговара	6	3	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	2	0
4	Средства за одржавање личне хигијене, негу и улепшавање лица и тела	укупно	1538	1077	904	249	1201	557	10	1015	1015	1006	1008	656	519	5	96	409	7	444	1415
		не одговара	17	3	13	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	21
5	Средства за одржавање чистоће у домаћинству	укупно	330	274	99	155	272	45	0	84	83	82	80	22	20	5	1	8	6	92	67
		не одговара	7	1	6	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1
6	Дуванске прерађевине	укупно	37	21	12	0	0	12	0	37	12	12	37	0	0	0	25	0	0	13	9
		не одговара	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
7	Остало	укупно	530	417	31	165	99	152	120	317	270	259	190	139	80	25	0	2	30	325	227
		не одговара	32	10	1	2	9	10	0	0	0	0	1	1	0	0	0	0	1	15	4
Укупно (од 1 до 7)	укупно	укупно	3670	2763	1202	924	1628	1341	440	2513	2282	2044	2151	1600	832	265	125	482	96	1741	2470
		не одговара	83	20	24	4	10	16	2	5	2	0	3	2	0	0	0	2	2	21	35

Табела 2. ЗДРАВСТВЕНА ИСПРАВНОСТ ПРЕДМЕТА ОПШТЕ УПОТРЕБЕ ИЗ УВОЗА

Групе предмета опште употребе			ФИЗИЧКО-ХЕМИЈСКА ИСПРАВНОСТ																МИКРОБИОЛОШКА ИСПРАВНОСТ		
			број прегледаних узорака по параметрима																		
			број прегледаних узорака	визуелни преглед	провера декларације	састав	pH	укупна миграција	специфична миграција	метали и неметали						пестициди	конзерванси	омекшивачи		остало	
										олово	кадмијум	жива	арсен	хром	никл						манган
укупно	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19		
1	Посуђе и прибор за животне намирнице	укупно	664	614	183	150	6	369	176	554	499	243	300	552	262	229	0	4	31	389	87
		не одговара	28	4	6	5	0	3	5	12	5	0	6	12	9	7	0	2	0	8	0
2	Амбалажа за животне намирнице	укупно	1268	1105	137	221	10	411	132	1241	917	750	823	897	563	82	24	13	25	804	318
		не одговара	8	1	3	0	0	0	0	2	2	0	0	2	2	2	0	0	0	2	0
3	Дечје играчке	укупно	207	201	28	17	9	157	13	197	195	191	193	190	29	11	0	4	127	200	1
		не одговара	16	10	0	0	0	1	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	3	2	0
4	Средства за одржавање личне хигијене, негу и улепшавање лица и тела	укупно	1569	1315	551	181	1081	588	58	1204	1168	1185	1187	1206	1161	218	4	521	0	721	1194
		не одговара	33	2	24	1	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	10	22
5	Средства за одржавање чистоће у домаћинству	укупно	68	68	51	17	55	4	4	32	32	19	17	22	21	3	0	0	0	23	31
		не одговара	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
6	Дуванске прерађевине	укупно	789	297	197	54	0	272	0	759	79	79	756	72	60	2	555	13	2	380	67
		не одговара	3	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	2	0
7	Остало	укупно	820	664	21	364	123	383	70	719	695	535	569	656	387	78	12	12	69	481	334
		не одговара	3	1	1	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1
Укупно (од 1 до 7)		укупно	5385	4264	1168	1004	1284	2184	453	4706	3585	3002	3845	3595	2483	623	595	567	254	2998	2032
		не одговара	91	18	34	7	1	4	5	15	7	0	6	14	11	9	0	3	3	24	23